

מבט למכללה

בס"ד, ביטאון מכללה ירושלים בית וגן

קיץ תשע"ו | גיליון 22

נפרדים מהרב יהודה קופרמן זצ"ל
גיליון פרידה מיוחד

מערכת מבט למכללה

עורכת: מרלין וניג

חברי המערכת: פרופ' יעקב כץ,

ד"ר דבורה רוזנווסר, הרב שלמה

פולק, גב' אסנת כהן, הרב מרדכי

קופרמן

עריכה לשונית: דן הלוי

עימוד וגרפיקה: אסתר שלנג

עיצוב פרסומות: פרסום חן

צילום: יוסי קליין

לוחות והדפסה: פרסום חן

כתובת המערכת:

מכללה ירושלים בית וגן ת.ד. 16078

ירושלים 91160

טלפון: 02 - 6750746

בכל פנייה נא לציין שם מלא,
כתובת ומספר טלפון.

© כל הזכויות שמורות

אין המערכת מתחייבת להשיב
כתבי יד וחומרים אחרים.

תוכן העניינים

נפרדים מהרב יהודה קופרמן זצ"ל גיליון פרידה מיוחד

שערים ל"שערי יושר"

מאמר מתוך ספרו של הרב ראובן רוז

16

הדרך לזוגיות מאושרת מתחילה בתוכך פנימה

אנשי הצוות של מכון "עומק הקשר" מספרים בשיחה מרתקת על העשייה שנעשית במכון מדי יום. פאנל ייחודי

18

תדמיינו מה היה פה לפני

שרה קפלן, מהמרכז להוראת השואה במכללה, בריאיון על הוראת השואה

24

התבוננות במעשה הבריאה

משולחן העבודה של ד"ר יוסי ראובני, ראש החוג למדעי הטבע

26

מבט על ביה"ס לתואר שני במכללה ירושלים

ד"ר תמי יחיאלי וגב' יעל בן ארזה מספרות על ביה"ס ללימודי תואר שני במכללה

28

הגית בו יומם ולילה

הרב הראל שפירא מספר על מהפכה שקטה שבה מטהרים את הדורש טיהור ולומדים תושב"ע גם באמצעות הטלפון הסלולרי

32

תמונה נדירה שבה נראה הרב יהודה קופרמן זצ"ל רוקד עם הרב בכרך זצ"ל ברחובה של עיר, עם היוודע להם ש"הר הבית בידינו".

בשער: הרב יהודה קופרמן זצ"ל

כ"ח אייר ה'תרפ"ט - כ"ג בטבת תשע"ו

הרב ד"ר יהודה קופרמן זצ"ל (1929-2016) תלמיד חכם עצום ומחדש בכל תחומי התורה. איש חינוך בכל רמ"ח איבריו ומייסד "מכללה ירושלים" - המכללה הראשונה לבנות בישראל. היווה סמכות תורנית, מקור השראה ואבן שואבת לתלמידות ובוגרות המכללה לדורותיהן. הותיר במותו בנים ובנות, נכדים ונכדות, נינים ונינות ואלפי נשות חיל שהקימו בתים של תורה בארץ ובעולם. על שלושה דברים העמיד את עולמו בחייו: על התורה, על העבודה ועל גמילות חסדים. במותו הותיר חלל עצום וחותר על כל אוהביו ומכריו, משפחתו, סגל וצוות המכללה, בוגרותיה ובוגריה.

מזווית העורכת

עם הסתלקותו של מייסד המכללה ונשיאה, הרב יהודה קופרמן זצ"ל, ירדה אבלות גדולה ושכנה לה בין הפינות בקמפוס המכללה. החיוכים בבוקר הפכו לשקטים יותר, הירוק שעוטף את המכללה כאילו דהה, ואפילו ציוצי הציפורים המרננות הפכו לקינה לא ברורה. ההספדים שזכו לשמוע בוגרות המכללה לדורותיהן, ביום הפטירה וההלוויה, במהלך השבעה ובאזכרה בבנייני האומה, נחקקו בלב כולן וינצרו בליבן עוד שנים רבות. מהספדים אלו ניתן ללמוד על אישיותו רבת המעלות, על דבקותו בדרך ה' באהבה וביראה ועל הדוגמה האישית שהעניק הרב קופרמן זצ"ל בחזונו החד-פעמי ובאישיותו. ביטאון "מבט למכללה" נכנס גם הוא לקדרות ולדחיית הקץ. רק אתמול, כשלחצתי על הדפדפן באלפון, קפץ לי לפתע השם "הרב יהודה קופרמן". התגעגעי, לכן לא מחקתי את המספר. אחר כך כשחשבתני על זה גם הבנתי שאמנם נפרדים, אבל לא באמת נפרדים. הרב יהודה קופרמן זצ"ל העניק לכל אחת מאתנו כל כך הרבה, שזה כבר חלק בלתי נפרד ממנו.

גיליון זה שלפניכן מוקדש לו ברובו בסימן פרידה כואב. יהי זכרו ברוך.

בברכה,
מרלין וניג, עורכת

אלון בכות

לאבי מורי האהוב והנערץ אשר זכיתי ללמוד עמו בחברותא כשלושה עשורי חיים

הרב **יהודה קופרמן** זצ"ל הכ"מ

זכינו, האחים והאחיות, לראות אצל אבא אהבת תורה עד אין קץ, ניצול הזמן, ייקור הזמן, התחשבות בזולת, זהירות בכבוד הזולת. הארת פנים לכל אדם, עין טובה, קבלת האמת ממני שאמרה, נשיאה בעול עם כל יהודי באשר הוא ועם כלל ישראל כולו מתוך אהבת ישראל אמתית, כבוד שבת וימים טובים, כבוד התפילה, כבוד תלמידי חכמים באשר הם, כבוד בני תורה ובנות תורה מכל גווני הציבור.

זכינו לראות כבוד מלכות שנתן אבא לאמא ע"ה בכל מצב, מהתקופות הנפלאות ועד התקופות הקשות של מחלתה. זכינו לראות "שלום בית" כפשוטו וכמדדו מהו, בכל זמן ובכל שעה, והרבה הרבה מעבר לזה – אהבה ואחוה ושלוש ורעות.

זכינו לאהבת אב ואם, זכו החתנים והכלות לראותם מאושרים עם המשפחות שהקימו, זכו הנכדים, הנכדות, הנינים והנינות לסבא שראשו בשמים והתחשבותו עד לסוכריה הקטנה...

עתה נגדע האילן הגדול ואנו מנסים ללקט ולשמר אצלנו מעט מן האורות למען יעמדו ימים רבים להמשך הדורות הבאים מכוחו עד עולם.

נלב"ע כ"ג טבת תשע"ו
זכרו לחיי עד

הכותב בדמע
בנו מרדכי יעקב

אור וצל משמשים בערבוביה

זכינו לחתן את בתנו הצעירה, שרה זהבה, ולסיים את שבע הברכות עוד לפני מלאות השלושים לפטירתו של אבינו, הרב יהודה קופרמן זצ"ל. יום אחרי שבע הברכות האחרון עלינו כולנו לקברו להקמת מצבה. פחות משלושה שבועות לאחר מכן זכה אחי, הרב מרדכי קופרמן, לחתן את בנו יצחק בבנייני האומה, וכשבוע לאחר תום שבע הברכות השתתפנו בכנס המרגש והמיוחד, באותו מקום, לזכרו של אבא זצ"ל. כנהוג במשפחתנו מימים ימימה, בני המשפחה מוציאים לאור לכבוד החתונות ספר תורני לזכות הזוג הצעיר הבונה את ביתו. בעלי, הרב משה יהודה רוזנווסר שליט"א, הקדיש את ספרו "אור ישע" על פיוט שיר השירים הנאמר בפסח לכבוד אבא זצ"ל, ואחי, הרב מרדכי, כתב גם הוא דברי הספד בפתחה לספר על פרקי אבות "מילי דאבות" שיצא לאור על ידי בנו, הרב אריה קופרמן. חשבנו לשתף אתכם, הקוראים, בשתי הקדשות אלה המאירות מקצת מדמותו של אבא זצ"ל, ומי יתן ונוכה מעתה לבשר ולהתבשר רק בשורות טובות.

בברכה ובהערכה
ד"ר דבורה רוזנווסר
רקטור המכללה

ויהודה כרם גפני

ספר זה מוקדש לעילוי נשמת חמי היקר האדם הגדול בענקים

מוהר"ר **יהודה** בר' אברהם שמחה **קופרמן** זצ"ל שנלב"ע כ"ג טבת תשע"ו

ביום שהנשמה היקרה הזאת צרורה בצרור החיים את ה' אלקינו אומר הקב"ה **כרמי שלי לפני**. כמו שדרשו חז"ל אמר לו הקב"ה אתה צערת את עצמך בחכמה חייך אי אתה מפסיד. עשה לילות כימים ללמוד תורה ולפרש דברי קדמונינו ר' מאיר שמחה ורבנו עובדיה ספורנו.

האלף לך שלמה ומאתים לנוטרים את פרו הלומד נוטל חלק אחד והמלמד נוטל חמשה חלקים. כל ימי חייו ראה את עצמו כמלמד והנחיל תורה ויראה ברוח ישראל סבא לאלפי תלמידים ותלמידות.

הרבני מלא עין, הביאני אל בית היין.

התורה מלאה ע': **שבעים פנים לתורה**, וחמי זצ"ל התרכזו בפן שהיה מונח בקרן זוית ה"ה הפשט רבנים קראוהו "גדול הדור בפשט".

שבעים זקנים, קנה חכמה, נהנו ממנו עצה ותושיה, נפטר בשיבה טובה. **שבעים לשון** למד וידע שפות רבות כולל שפות שימיות ויישם ידע זה כסייעתא ללימוד תורה.

נקראת בשבעים שמות כל שם מרמז על השקפה אחרת, גישה אחרת, אסכולה אחרת, מסורת אחרת.

הוא כיבד והעריך את כולם כי כולם נתנו מרועה אחד.

היין אין כונסין אותו אלא בכלי חרס ואין כונסין אותו לא בכלי כסף ולא בכלי זהב למה שאינו מתקיים בהן, כך דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שרוחו דכא. הוא היה ענו וקבל את כל האדם בסבר פנים יפות ובשמחה.

יין כל מי ששותה ממנו פניו מאירות הרב יהודה עזר לעניים ולנצרכים והקים קרן גמ"ח חשוב שסייע לאלפים להתקיים.

ת.נ.צ.ב.ה

הרחמן הוא ישלח מרובה בבית הזה

במכללה תחת שרביטו של אבא, התייעצתי אתו, הבאתי לו מערכי שיעור שהכנתי, קיבלתי את ביקורתו ואת עצותיו שתמיד היו לי לעזר. אבא ואמא עזרו לנו בגידול ילדינו, ורוו נחת מכל ילדיהם ונכדיהם.

כעבור זמן התבגרו הוריי ואמא חלתה לצערי הגדול, ואבא ואמא עברו לגור בשכונת בית וגן – השכונה שתמיד חלמו לחזור אליה. והיכן הם שבתו בשבת? כמעט תמיד בבית וגן, כאשר ארוחה אחת אוכלים אצל אחי הקטן וארוחה שנייה אצלנו. אבא ואמא כל כך שמחו להתארח אצל ילדיהם וכל כך היו גאים בהם ובנכדיהם, והשולחן מלא בדברי תורה כמסורת בית אבא ובזמירות שבת, ואבא תמיד חידש דברים והוסיף על דברי בעלי וילדיי, וכשבעלי שאל איזו שהיא שאלה מיד אבא ענה בצניעות "כמדומה לי שהספורנו מדבר על כך", "חושבני שהמלבי"ם עונה על שאלתך", ובעלי מיד רץ לפתוח את הספרים והתורה הייתה מאירה כבנתניתה בסיני.

אבא אף פעם לא שכח לברך אותנו בברכת המזון, והיה מרים קולו באמרו: "הרחמן הוא ישלח ברכה מרובה בבית הזה". לפני כארבע שנים, כשהילדים שלי גדלו וכבר לא נצרכו כל כך ל"סינרה של אמא", ביקשתי מאבא ללמוד חברותא אתו כפי שהוא לומד עם בניו האחרים. אבא כמובן שמח מאוד על בקשתי, ומאז למדנו כל מוצאי שבת חברותא בנביאים ראשונים – כיוון שלאבא הייתה אהבה מיוחדת לספרי הנביאים.

אני למדתי בספר ששימש את אבא בצעירותו – נביא ישן עם דפוס לא כל כך ברור וקריא, ואבא למד בסט חדש שקנה לעצמו עם אותיות מאירות עיניים.

אך הדבר המיוחד שהיה בספר שלי ולא בשלו אלו הסימונים שסימן בצעירותו – כי היה מסמן לעצמו בקווים כדי להדגיש דברים חשובים שראה בפרשנים מצד אחד או תמוהים מצד אחר, וכן תוספות של פרשנים שצריך לעיין בהם, וכשהייתי מעירה לו במהלך הלימוד שכאן כתב כך וכאן סימן והדגיש כך, היה מתפעל מעצמו איך כיוון לכל כך הרבה דברים בצעירותו. ההתלהבות שלו בלימוד הייתה בשבילי פרק חשוב ובלתי נשכח, כיוון שצריך לזכור שהיה כבר מעל גיל שמונים.

וכעת, לאחר פטירתו, החסר גדול מאוד לי ולמשפחתי, הדמעות צורבות בעיניים, אנו נזכרים בו בהרבה מאוד סיטואציות ורוצים להרים אליו טלפון לשמח אותו בחדשה טובה, או לשאול אותו היכן ה"משך חכמה" דיבר על נושא זה או אחר.

אוי, מי ייתן לנו תמורתו. ולוואי ואזכה להעביר את תורתו ולו במעט לילדיי ולתלמידותיי, ויהיה זה לעילוי נשמתו.

החותמת בדמע
בתו הצעירה שיפי גולדשטיין

במאמר זה אחליף את בגדי "המנחה" הרשמית שלבשתי בערב המספד והזיכרון שנערך ב"בנייני האומה" בירושלים, ואכתוב בנימה אישית מעט שביבי זיכרונות שיש לי מאבי מורי זצ"ל, הריני כפרת משכבו.

נולדתי להוריי כשהמכללה הייתה בשלבי הקמתה וביסוסה, וכתוצאה מכך בשגרה השוטפת לא ראיתי את אבא במהלך ימות השבוע אלא לזמן מועט.

השבתות... אלו היו ימי הזוהר; בהן התאחדה המשפחה סביב שולחן השבת שהיה מלא וגדוש באורחים ובבנות המכללה, בזמירות שבת ובדברי תורה.

שם זכיתי לחוות את אבא ולהתפעל מרוחב ידיעותיו בתורה, ולשמע על פרשנים שאף ילדה בת גילי לא שמעה עליהם. כי מי שמעה על המזרחי? על הגור אריה? או על הכתב והקבלה? לאט לאט התאזרחו בתודעתי מושגים כמו פשוטו של

מקרא, סגנון הכתוב, סימפוזיה של שלושה, ועוד ועוד. גדלתי, והגעתי ללמוד ב"מכללה" – מוסד שכבוד גדול היה להתקבל אליו. כמובן נרשמתי לחוג לתנ"ך ותושב"ע, כי לכאורה, אין אופציה אחרת לבתו של הרב קופרמן.

בשנים אלו שאבא ז"ל היה מורי ורבי התודעתי לעוצם חכמתו ורוחב בינתו ולכישורו האנליטי בניתוח סוגיות עמומות ועמוקות, וכשכלל אלו היו מצורפים יראת שמים טהורה ואמונה צרופה בדברי חז"ל.

אי אפשר לשכוח את ההתלהבות של אבא – בבית הכנסת שהיה מלא מפה לפה במאה שמונים תלמידות – מפירושי רש"י, את אהבתו לרש"י, את התייחסותו לרש"י: "לו משפט הבכורה" (כדברי הרמב"ן על רש"י). להגיד כי ישר ה' (רש"י בהיפוך אותיות). "מאמע רש"י" – כך כינו אותו מרוב אהבתם את רש"י כאם.

בעזרתו ובהכוונתו של אבא גילינו רבדים נסתרים ועמוקים הטמונים בדברי רש"י, ולאורו צעדנו בעקבות מפרשי רש"י: המזרחי, המהר"ל ולבוש האורה.

נכנסנו ל"מעבדה" של רש"י – ראינו באילו מקורות השתמש, מה שינה ומדוע, ואחר כך התקדמנו לפירושי אבן עזרא ורמב"ן, המלבי"ם והגאון מווילנא.

אך בעיקר התמקדנו בפירושי הראשונים, וראינו איך בנו את יסודותיהם אריח על גבי לבנה ואלו הפכו להיות מגדל מזהיר.

הבדלנו בין שאלת ה"כיצד" לשאלת ה"מדוע", צללנו ביחד לעומקה של תורה וגילינו את יופייה: בתיבת נח, בעקדת יצחק, בעבד עברי ואמה עבריה, בסוגיית ארבעת השומרים ובתשלומי ארבעה וחמישה.

אבא לא ויתר לנו ורצה שנגיע למקסימום הפוטנציאל שלנו, הוא היכה אותנו על קודקדינו, ואמר לנו: גדלו!

אך את כל זה עשה בתוספת הומור "אירי" שנון, חיוך קל בזווית פיו ונגוהות שנצצו בעיניו בשובבות של אדם צעיר.

עברו שנות המכללה, נישאתי ב"ה, ועברתי לגור בבית וגן. נתבקשתי ללמד בבי"ס תיכון, ושם רכשתי את ניסיוני בהוראה. לאחר צבירת שנות ניסיון עברתי במקביל ללמד

"כל ימיו לא הסתפק בתלם"

דברים לזכרו של הרב קופרמן בכינוס תכנית הר"מים בימי השבעה / מאיר בקשי

אז שיש להפסיק להלך בתלם, להכשיר מורות בסמינרים (למי שלא יכלה להתקבל לאוניברסיטה, ואולי לא הצליחה בבחינות הבגרות), או בדרך המסורתית שהייתה ב"בית יעקב" ובמוסדות אחרים.

הוא החליט החלטה נועזת, להקים מוסד תורני אקדמי גבוה לבנות, במטרה לרומם את בתי ישראל.

ההתחלה הייתה בדירה בבית וגן, ראשיתה מצער, אך במחשבה של גדלות. במכללה לימדו תורה גדולי תלמידי החכמים, ולמקצועות החול טובי החוקרים והמרצים הדתיים בכל המדעים (כמה וכמה מחתני פרס ישראל לימדו במכללה). רמת הלימודים לא נפלה מזו שבטובי המוסדות האקדמאיים, המורות הטובות ביותר יצאו ממנה, אישיותן של הלומדות במוסר ויראת שמים הייתה לשם דבר.

מי שהולך בתלם אינו חושב כך. על הרב קופרמן ניתן לומר "ויגבה לבו בדרכי ה'..."

אולם הדרך היא רחבה. המכללה לא הייתה מיועדת להולכים בתלם אחד. למדו בה בנות מהערים ומההתנחלויות, מבתי חרדיים, דתיים ומסורתיים, בנות כל העדות וכל המעמדות. מי שמנסה להגדיר את המכללה מבחינה חברתית או פוליטית בדרך של "תלם" – לא יוכל להגדירה. המשותף לכולן: "...ישראל בדרכי יהלכו".

ובעצם התבוננו כאן באולם, בלימודי הר"מים במכללה, בוגרי כל סוגי הישיבות, ליטאיות וחסידיות, ישיבות הסדר, חרד"לים וספרדיים; איך נהג הרב קופרמן לומר! "כשאומרים במכללה 'הרב זצ"ל' לא יודעים למי הכוונה... שיש בה תלמידים וחסידים של הרבה רבנים".

הוא הסביר לא פעם שמטרתו היא להקים בתים של תורה. לא רק בתים דתיים שומרי מצוות, ואף לא בית שבראשו עומד תלמיד חכם או בן תורה. לבית של תורה צריך שגם עקרת הבית תשפיע תורה לביתה ובניה. תפיסה מהפכנית זו שינתה את עולם היהדות.

המכללה הייתה ראשונה, ולאחריה לאחר שנים קמו מכללות אחרות, קמו האולפנות לבנות, המדרשות, מרכזי הלימוד הרבים לנשים בכל אתר, ואף מוסדות "בית יעקב" של היום אינם דומים לאלה שלפני המהפכה.

קראתי ריאיון באחד העיתונים עם הרב ליכטנשטיין זצ"ל, ראש ישיבת הר עציון, שבועות אחדים לפני פטירתו. המראיין שאל אותו על חלקו בהצלחת התכניות לנשים, והרב אמר: זכות הראשונים והמהפכה הגדולה היא של הרב קופרמן. דרכו הייתה דרך לרבים.

ועוד בזאת מיוחדת דרך, שלא כמו נתיב או שביל או אורח או מסלול. דרך היא רחבה, ויש בה מקום לכמה וכמה שבילים ומסלולים.

חידושה של המכללה, לעומת הסמינרים שלפניה, שנפתחו בה מסלולים שונים לבנות שונות. המשותף לכולן הוא לימודי היהדות בהעמקה אך גם מסלול למדעים, ומתמטיקה, ספרות ומוסיקה (עם כל הבעייתיות שבהם), אנגלית, חינוך מיוחד והגיל הרך.

השבוע נלקח לבית עולמו מייסד, מנהל, מכוון ואבי מוסדות המכללה הרב יהודה קופרמן זצ"ל, וחשבנו שראוי להתכנס ולהספידו.

כמו שאני מכיר אותו, בוודאי היה אומר: "אין צורך, חבל לבטל תורה", ואנו, החייבים בכבודו, נשתדל לקצר. ובעיקר נלמד אחר כך יחד פרק מתורתו, ויהיו שפתיו דובבות בקבר. לאלה שהכירוהו, ולאלה שרק למדו מדבריו, נאמר כמה דברים על חייו ודרכו.

יש אנשים, ורובנו כאלה, ההולכים בתלם. דרך חרושה לפנינו, מתחילה במקום שמתחילה ומסתיימת במקום שנקבע. מי שלפנינו הלך בה ומי שאחרינו לא ישנה אותה, עד שמגיעים לקצה התלם.

ויש אנשים שמחפשים והולכים בדרך. דרך שיועדים לאן רוצים להגיע בה ומחפשים את הטוב והמתאים להגיע לשם. דרך רחבה וארוכה.

הרב יהודה קופרמן כל ימיו לא הסתפק בתלם. הוא חיפש ומצא את הדרך.

הוא נולד באירלנד, לא מרכז יהודי גדול (אם כי היו ת"ח כמו הרב הרצוג זצ"ל), שם למד בתלמוד תורה, אך נתייתם מאביו בגיל 11.

בכישורו הגדול למד שם תורה, אך גם סיים את לימודיו האוניברסיטאיים בשני תחומים, וזכה למלגות הצטיינות להמשך לימודים.

מי שהולך בתלם נשאר באוניברסיטה, מתמחה בתחומי הצר, נעשה מרצה, חוקר ואולי פרופסור. אך מי שהולך בדרך מקיים "אל דרך הגוים אל תלמדו...", ועושה דרכו לארץ ישראל ליישבת חברון ללמוד את דרך ה'.

הרב עשה חיל בלימודו והשפעתו הייתה גדולה על תלמידים וחברים רבים, בעיקר דוברי האנגלית שביניהם.

לאחר נישואיו לרבנית ציפורה ע"ה נסעו לשיקגו, מרכז די גדול של תורה בגולה, ועמם חבורה של מורים ותלמידי חכמים שהיו ידידיו עד אחריתו. שם גדל ולימד, שם היו בני משפחותיהם.

מי שהולך בתלם, מתבסס כלכלית ומקצועית ואף רוחנית, ונשאר בסביבת קרוביו, ידידיו והצלחתו.

מי שהולך בדרך שם פעמיים לארץ ישראל, מתוך אהבת הארץ ואהבת התורה. "...וישם לדרך פעמיו".

בשובו ארצה יכול היה לשוב ולהיות ראש ישיבה זו או אחרת, להמשיך וללמד נערים או אברכים ההולכים בדרכי אבותיהם, להמשיך בתלם.

הוא בחר ללמד ולחנך בקרית נוער, שנקראה אז "מרום ציון", ילדים ונערים שלא באו מבתי תורניים, ניהל את התיכון וגם שם חידש.

זכורני שכמורים צעירים בלענו בשקיקה את החוברות "סוגיות בתורה" שבהן הראה דרך לימוד מתוך העמקה, בשילוב דברי ראשונים ואחרונים בתורה שבכתב עם תורה שבע"פ.

אותן שנים לימד גם בסמינר למורות "אפרתה", והחליט

חבל על דאבדין ולא משתכחין

חוברת זו של "מבט למכללה" מוקדשת לזכרו ולעילוי נשמתו של מייסד המכללה, הרב יהודה קופרמן זצ"ל. הרב קופרמן זצ"ל עמד בראש מוסדות המכללה כחמישים ושתיים שנה, מהתחלה צנועה בשנת הלימודים תשכ"ד בדירת מגורים בבית וגן ועד לפטירתו לפני מספר חודשים. בשנים אלה חולל הרב קופרמן זצ"ל מהפכה בחינוך התורני והאקדמי של הבת התורנית, והביא לשילוב נדיר של לימודים תורניים ברמה הגבוהה ביותר עם לימודים אקדמיים איכותיים מתוך יראת שמים ועל טהרת הקודש.

שלוש תכונות אפיינו את הרב קופרמן זצ"ל. הוא היה ירא שמים, הוא ניחן בעזות שבקדושה והוא היה מהפכן. החזון החינוכי שהוא הנחיל לתלמידותיו ולתלמידיו (שהצטרפו למעגל תלמידי המכללה לפני שנים מספר), הן בתחום הלימודים התורניים והן בתחום הלימודים האקדמיים, אופיין על ידי יראת שמים והיצמדות למסורת ישראל סבא. הוא לימד ועודד את התלמידים והתלמידות לשאול שאלות כדי להבין את דברי חז"ל, אך פסל מכל וכל שאלת שאלות כדי לחלוק על חז"ל. יראת שמים כיוונה את מהות ותמצית הקו החינוכי שלו ואת הגישה הפדגוגית שלו. פשוטו של מקרא והבנת המקרא על בוריו הייתה המשימה החינוכית המרכזית שלו. הבנה, ולא ביקורת; הבנה, ולא ערעור. יראת השמים שלו הניעה אותו למצוא תשובות מתוך פירושי חז"ל, ולא בניגוד לדעתם של חז"ל.

תכונה נוספת של הרב קופרמן זצ"ל הייתה עזות שבקדושה. מצד אחד היה עניו ושקט, ומאידך גיסא אדם העומד על חזונו ועל עקרונותיו ללא מורא. הושמעה ביקורת לא קלה, ואפילו חריפה, על הקמת המכללה כמוסד תורני ואקדמי לנשים, היו פרסומים שבקלות יכלו לגרום לרפיון ולוויתור. אך הרב קופרמן זצ"ל האמין בצדקת דרכו ובחזונו לחנך תלמידות חכמים לתורה לפי מסורת ישראל סבא, ללא סטייה מהנתיב של יראת שמים ורוח ההלכה והמסורת. הוא ידע שהוא נמצא במהלך ארוך טווח, וצדקת דרכו תוכח במבחן התוצאה. הוא הראה עזות שבקדושה בעבודה חינוכית יומיומית שהניבה תוצאות בלתי נתפסות. אלפי בוגרות ובוגרים, יודעי תורה, יראי שמים, משפיעים על החברה התורנית-הדתית והכללית בארץ ובעולם. תוצאה זו הצדיקה את עקשנותו ואת דרכו, והמכללה המפוארת ובוגריה מעידים כאלף עדים על הצלחת דרכו. הרב יהודה קופרמן היה מהפכן. עד לייסוד המכללה לא היה מוסד חינוכי אחד שחרט על דגלו חזון של לימוד תורה ויראת שמים על ידי נשים ברמה הגבוהה ביותר, בשילוב לימודים אקדמיים האיכותיים ביותר. אלפי בוגרות המכללה אכן מימשו את המהפכה של הרב קופרמן זצ"ל. הן הקימו משפחות תורניות לתפארת, אפשרו לבעליהן להמשיך בלימוד תורה ובעשייה, חינכו ילדים לתורה, לאמונה ולמצוות ושינו את פני החברה. כמו כן, אלפי הבוגרות והבוגרים מימשו את המהפכה בתפקידים שונים בחינוך, בהוראה, בניהול, בפיקוח, בהובלה ואף השפיעו באופן משמעותי בתחומי פעילות נוספים ומגוונים. כל זה מתוך בניית משפחות דתיות-תורניות לתפארת. המהפכה של הרב קופרמן זצ"ל והדוגמה האישית שלו הובילו בוגרות ובוגרי המכללה לחקות אותו ולהקים מדרשות לבנות דתיות, ומוסדות נוספים לבנות המשלבים לימוד תורה עם לימודים אקדמיים באווירה תורנית ראויה. תפלתנו לבורא עולם שנוכה להמשיך, ולו במעט, את תרומת הרב קופרמן זצ"ל לחינוך הדורות הבאים של תלמידות ותלמידי ישראל לאורו, ונחרוט על דגלנו את המשימה להמשיך את חזונו מתוך אמונה בצדקת דרכו ועל חיוניות יישום מורשתו לדורות הבאים של הציבור התורני באשר הוא. חבל על דאבדין ולא משתכחין.

פרופ' יעקב כץ
נשיא המכללה

מסלולים הרבה בדרך אחת.

לא בכדי זכה הרב קופרמן שהמכללה שהקים זכתה בצעירותה להיות המוסד הראשון בארץ (מלבד האוניברסיטאות) שקיבל את הזכות להעניק תואר אקדמי, לפני כל המכללות הדתיות והאחרות, הוותיקות והצעירות. הייתה בו, ברבי יהודה קופרמן, תכונה של חדשנות, העזה וראשוניות.

זכרוננו, בשנות ההוראה הראשונות שלי במכללה עסקתי גם בהוראת תלמוד בכלי התקשורת, בטלוויזיה החינוכית. הרב פנה אליי והציע שאפתח מסלול לניצול אמצעי הטכנולוגיה והתקשורת לטובת ההוראה והיצירה ביהדות.

הקמנו אז את החוג למשאבי למידה. הוא היה הראשון בכל מערכת החינוך וההשכלה הגבוהה.

לימים, כשראיתי בעבודתי שהעוסקים בתקשורת אינם יודעים דבר על יהדות, ואלה שרצו להכניס יהדות לתקשורת אינם יודעים עליה דבר, פניתי בהיסוס לרב וביקשתי שביים חמישי בערב, כשהבנות אינן בקמפוס, נוכל להשתמש באולפן הקטן ונכשיר בני ישיבות ותלמידי חכמים להשתמש באמצעים אלה.

הרב לא רק הרשה, הוא התלהב, והקמנו את "המכון התורני לחינוך ותקשורת" שהיה הראשון בכל מערכת החינוך הדתי. הרב היה מראשי העמותה שהוקמה.

זכה, ושכרו היה שתורתו הוקלטה, הופצה ונשמרה באמצעים אלה.

לא מעטים הסתייגו והתנגדו לחידושי ומהעזתו בדרך. אך הוא זכה לסייעתא דשמיא, כלשון החכם מכל אדם: "ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלם אתו".

אכן זכה הרב להרבה סייעתא דשמיא, להקים מפעל אדיר של מכללה לבנות הארץ וחז"ל על שלל מגמותיה, קמפוס ענק על כל הכלול בו ועוד ועוד.

במפעלים קטנים מאלה עוסקים הרבה אנשים לילות וימים, וטרדות ודאגות ממלאים את לבם וימיהם.

לרב קופרמן, חרף כל אלה, היה זמן ללמוד וללמד, לחקור ולכתוב עשרות ספרים, בהוראת תורה, בפשוטו של מקרא, בתורתם של ה"משך חכמה" ו"ספורנו" ועוד ועוד.

תהיתי תמיד איך אדם מצליח ללמד, לנהל ביד רמה, משעה 8:30 עד 13:00 ואז תפילת מנחה, מנוחה (על הדלת שלט: נא לא להפריע בין השעות...) ואחר כך ללמוד ולכתוב, בכישרון ועומק את כל שהשאר אחריו לברכה.

שמחה והערכה גדולה הייתה לו כשזכינו ובמכללה למדו גם בנים לתלמידי חכמים. ודומה שהפעם האחרונה שלימד הייתה כאן, בתחילת שנת הלימודים, כשנתן לפניכם את השיעור האחרון מפיו, עד שהלך בדרך כל הארץ כעבור כמה שבועות.

עליו ראוי להיאמר "אשרי תמימי דרך ההלכים בתורת ה'".

זכור ימות עולם, פרקים נבחרים

מתוך דברים שכתב בגליונות "מבט למכללה" משנתו החינוכית של הרב יהודה קופרמן זצ"ל

חינוך. בזה המכללה שלנו שונה מהרבה מכללות אחרות, שלפי עניות דעתי אינן צריכות להעניק ב.אד. אלא ב.פד., כלומר תואר ראשון ב- Pedagogy, דהיינו פדגוגיה, דיסציפלינה, שאין זהות בינה ובין חינוך. Education באנגלית נגזרת מהמילה Duco בלטינית שפירושה "להוביל". "חינוך" בעברית פירושו לתת דרך – "ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט": "חנוך לנער על פי דרכו". והנה דווקא אצלנו, על ידי לימודי קודש שהם חובה (או כמקצוע ראשי או כלימודי חובה-יסוד), אנו זוכים באמת ובתמים להעניק את התואר ב.אד.. לעניות דעתי מגיע לנו להעניק תואר ב.א. בדיסציפלינות השונות – ראייה לכך הגישה של האוניברסיטאות השונות לתואר ב.אד. שלנו לעומת רוב המכללות לחינוך. גישה זאת, שהיא אקדמית טהורה, דורשת מעט מאוד השלמות כדי להמשיך לקראת התואר השני באוניברסיטה. מאז ומתמיד הקפדנו על רמה אקדמית בכל דיסציפלינה שאנו מלמדים, כך שההבדל בין הב.אד. שלנו לבין הב.א. של האוניברסיטה הוא כמותי בלבד, דבר שניתן להשלים די בקלות.

לסיכום: בוגרת תואר ראשון במכללה היא בעלת ב.א. (בן אדם) ובת. (בת תורה) וגם ב.אד. (תואר ראשון בפדגוגיה). בוגרות המכללה, ביניהן בנות שהגיעו מבתיים "פשוטים" ומבתיים לא כל כך דתיים, נשואות היום גם לראשי ישיבות בישיבות גבוהות ומגוונים שונים. כאן אני מדגיש שהדרך שלנו הייתה, לגבי קבלת בנות, לא מאין באת אלא לאן את הולכת. לא חשובים לנו ההורים, האחים, אלא הבת באשר היא. לכן קיבלנו גם בוגרות צה"ל כשראינו שהבינו שטעו בדרך. זכותו של אדם לטעות בתנאי שהוא מוכן לתקן את הטעות שלו. עמדה זאת היא בניגוד מוחלט למקובל היום, וגם אז בחינוך החרדי, ועל זה יש להצטער. למותר לציין שאף פעם לא דחינו תלמידה משום שלא היינו מרוצים מאחותה שלמדה אצלנו. לדעתי, צריך להיות כתוב בתורת החינוך התורני: "לא יומתו בנים על אחיהם ובנות על אחיותיהן".

מכיוון שבדורות האחרונים תלמידות חושבות שהן יודעות מה זו תורה, הרבה יותר קשה לחנך. זה הלם לתלמידה להגיע למוסד כמו המכללה ששם, ורק שם, המורה יודע (וכן, אני מקפיד) שאסור לומר "הרב זצ"ל" בלי לפרט את שמו, כי לכל אחד יש רב אחר. אצלי אישית זה הרב דסלר, אצל אחרים זה החזון איש ואצל אחרים זה הרב קוק. בדורות הראשונים תלמידה הייתה בבחינת "טבולה ראסה", דף חלק, ועל הטבולה הזאת יכולנו לקבוע עמדות בדרגה של נצח.

שאלתי פעם בוגרת: "תגידי, מה היה אתך לולא למדת במכללה?", היא חשבה וענתה: "כבוד הרב, בוודאי הייתי הולכת ללמוד באוניברסיטה אחרי התיכון, אני חושבת שהייתי מתחתנת עם בחור דתי". עד כאן לשונה, כפי שחרוט בזיכרוני. היום היא נשואה לראש ישיבה ואם לבנים תלמידי חכמים מובהקים. לשם כך הוקמה המכללה.

המכללה נבנתה בדגם של הסמינר בטלז (יבנה) לפני השואה. לפני השואה הייתה שם רמת לימודים גבוהה, וחלק אף

פעם אמר לי ראש ישיבה שכל בנותיו למדו אצלנו במכללה, וזה לשונו (תרגום מדויק מיידיש): "תדע לך, שבתקופה שלנו – כל חמש שנים זה דור חדש".

הדינמיקה של הדורות מורגשת היטב אצל כל אחד העוסק בחינוך – והמפורסמות אינן צריכות ראייה. כאשר עוסקים ב"זכור ימות עולם" של המכללה, אפשר לומר שההבדל בין אלה אשר למדו במחזורים הראשונים ובין אלה הבאות היום ללמוד אצלנו הוא: הראשונות ידעו שאינן יודעות מהי תורה, ואילו האחרונות חושבות שהן יודעות מהי תורה.

ההבדל הזה מתבטא בנועם לשונו של רש"י במסכת יבמות (מט, ב) על אודות ההבדל בין משה רבנו לבין שאר הנביאים. חז"ל ניסחו זאת באמרו ש"משה נסתכל באספקלריא המאירה ואילו שאר הנביאים נסתכלו באספקלריא שאינה מאירה, ומפרש רש"י (ד"ה נסתכלו באספקלריא שאינה מאירה): וכסבורים לראות ולא ראו. ומשה הסתכל באספקלריא המאירה וידע שלא ראהו (ה') בפניו (עכ"ל).

אקדיש מאמרי זה לעיון במשנתו החינוכית של המכללה, שהיא לא נשתנתה אף על פי שהתלמידות השתנו.

עבר קרוב ליוכל שנים ("ועבדו לעולם!") מאז הוקמה המכללה בדירה צנועה של שלושה חדרים בבית וגן, שם הורדנו (באישור "בעל הבית") קיר פנימי, ומשני חדרים עשינו "כיתת לימוד", החדר השלישי היה "הספרייה" (כמה עשרות ספרים) והמשרד שלי היה במטבח! היו ימים! ואמנם, ראשיתה הייתה מוער, ואילו אחריתה כנראה נועדה לשגוא מאוד.

על שלושה תארים המכללה עומדת, ועל ארבעה אשיבנה. הא כיצד?

כידוע, המכללה שהתחילה את דרכה כסמינר כמו כל המכללות לחינוך, הייתה הצעירה ביותר במערכת, כאשר הוחלט במועצה להשכלה גבוהה (מל"ג) לתת דווקא לנו את הרשות להעניק תואר ראשון בחינוך. כאשר הוזמנתי להופיע בפני חברי המל"ג לענות על שאלותיהם, הערתי, כאשר מדובר היה על התואר ב.אד., ואמרתי: "הרי אנחנו כבר מעניקים את התואר ב.א., כי תואר ב.א. הוא בן אדם!!" הישיבה של המועצה הסתיימה באווירה טובה ובמתן רשות למוסד תורני מובהק להיות הראשון בהענקת התואר ב.אד.

אולם, כעבור כמה וכמה שנים נראה לומר שלא דייקתי אז בלשוני, לא אנחנו מעניקים את התואר ב.א. (בן אדם) אלא התלמידה עצמה באה כאשר יש אצלה כבר תואר יסודי זה. מעל לתואר זה, אנחנו כן מעניקים עוד שני תארים:

א. תואר בת. (בת תורה), כאשר התואר ב.א. (בן אדם) קודם לו, כאמרו ז"ל: דרך ארץ קדמה לתורה (ואולי בדרך הצחות אפשר לומר את המשפט בתפילת שחרית כדלקמן: "לעולם יהא אדם" – קודם כול תהיה בן אדם, אחר כך "ירא שמים בסתר" – בצניעות ובענווה, ללא פרסומת, "ובגלוי מודה על האמת" כפי שלימדונו יהודה ("צדקה ממני") ומשה רבנו ("וישמע משה וייטב בעיניו" – הודה ולא בוש).

ב. תואר ב.אד., כלומר תואר ראשון ב- Education, דהיינו

מכתב תודה/מרלין וניג

לרב יהודה קופרמן. אני יודעת שכבר איחרתי את המועד. המכתב הזה כבר לא יגיע ליעדו והאור הקורן מעיניך כבר לא יפגוש את המילים. אבל זהו מכתב שכבר 15 שנה אני רוצה לכתוב ומשום מה מתמהמהת ומתמהמהת, והוא עוד לא נכתב...

הוא לא נכתב גם ברגעים שידעתי שאתה כבר לא במיטבך, ושמי יודע... אבל אולי זו גם ההוכחה לכך שלא האמנתי שתמות. הייתי בטוחה שיהיה לי עוד הרבה זמן לכתוב את המכתב הזה. וכן, למרות ואחרי הכול, הסתלקותך תפסה אותי כמו את כולנו בהפתעה ובתחושת החמצה גדולה.

את המכתב הזה רציתי לכתוב הרבה זמן והוא בכל זאת לא נכתב, מפני שקשה לי לבטא את המקום היחיד והמיוחד שאני חשה כלפיך ואת הכרת הטוב שלי על כל מה שהענקת לי, וכלפי כל מה שהמוסד ששמו "מכללה ירושלים" העניק לי לאורך השנים, בהתחלה כסטודנטית ובהמשך כמרצה וכחלק מסגל המכללה.

למכללה הגעתי לפני למעלה מ-15 שנה. הייתי בעלת תשובה טרייה שלמדה כאקסטרנית במדרשת "נתיב בינה" וסיימה סמסטר ראשון באוניברסיטה העברית, אבל הרגשתי שהבסיס שלי ביהדות עוד לא איתן וחיפשתי מסגרת שתכיל את השילוב המושלם: קודש וחול. ואז, בדיוק אז, נפתח החוג לספרות במכללה וחברת הילדות שלי, דניאלה גוטליב, שחזרה אף היא בתשובה ולמדה כבר במכללה, מיהרה להתקשר אליי עם הבשורה.

האמת? מאוד התלבטתי בהתחלה. "מכללה" היה נשמע קצת פחות מאוניברסיטה, ואני עם כל הרקע שלי כילדה ונערה בתקשורת וכבוגרת עיתון זה"ל "במחנה" חששתי שאהיה עוף חריג בין תלמידות שאינן בעלות תשובה כמוני. אבל איך שהגעתי למכללה התפוגגו החששות. זאת הייתה אהבה ממבט ראשון, הרגשתי כמו דג במים. ה"קליק" עם ד"ר אסתר מלחי, ראש החוג לספרות, היה מידי. גיליתי מקום מכיל וחם, והיום, במבט לאחור, כשאני חושבת על קאדר המרצים שלימדו אותי בלימודי הקודש ובלמודי החול, אין לי ספק שהמקום הזה בנה את אישיותי ועזר לי להכיר את עצמי ואת יכולתי, והחשוב ביותר: מעולם לא הרגשתי ששופטים אותי על מי שאני. זאת גדולה של מרחב אקדמי אמתי, שפועל לשם שמים, בלי יומרות. וזאת הייתה הקרקע היציבה והפורייה ביותר עבורי, כי ממנה המשכתי בטבעיות לתואר שני ושלישי כשבמקביל נולדו שבעת ילדי. כולם – בני ובנותיי – "למדו" במעון המכללה, ומעולם לא הרגשתי סתירה בין הבית לעבודה, ומעולם לא בלם ההיבט האחד את התפתחותי באחר. המכללה לימדה אותי לתמרן בין הבית לקריירה בלי לוותר על סדר העדיפויות הנכון.

במהלך השנים שבהן גדלתי והפכתי לאם בישראל, במהלך השנים שבהן שמרתי על תורתו של בעלי מכל משמר, ראתה גם הנפש האמנותית והיוצרת שבי דרור, והתפתחתי בתחומי במכללה ומחוצה לה. לא כולם הבינו את הבחירות שלי, והביקורת נכונה: הגרסא דינקותא שלי שונה בתכלית, אבל ב"ה התפתחתי מקצועית ובד בבד המשכתי להיות חלק ממשפחת המכללה. ובכל אותן שנים שבהן ידעתי עליות ומורדות, כשאני מסתכלת לאחור אני מגלה איך תמיד היית שם ואיך תמיד התעניינת. זה ממש לא עניין אותך לשמוע עליי, רציתי לשמוע אותי. ולכן גם דאגת לשאול את השאלות הנכונות. בכנות, בחכמה, ברגישות, כמו שמעטים יודעים.

דעת התורה שלך תמיד האירה את פניך, והתבונה שלך תמיד הייתה עצה ומרפא. לא משנה מה קרה – ידעתי תמיד שהרב קופרמן הוא כתובת, שאפשר לסמוך עליו. תמיד דאגת לפרגן, בכנות מכל הלב. והכול באצילות, במאור פנים.

כשהייתי צריכה לפנות אליך במסגרת תפקידי, עשיתי זאת בצורה גדולה. ידעתי שהשיחה תהיה תענוג ותשמח אותי.

מדי חג היו שתי שיחות טלפון שלא ויתרתי עליהן. שיחה אחת לבית הוריי שיחיו, והשיחה השנייה לרב יהודה קופרמן. בין לבין, אם הספקתי, ניהלתי עוד שיחות, אבל אלו היו שתי השיחות העיקריות והחשובות מכולן.

עדיין קשה לי לעכל שאתה לא כאן אֶתְנוּ. עדיין קשה לי להיכנס לשטח המכללה ולגלות שזכרך ופארך הפכו לסמל, ושכבר אין למי להתקשר.

מה שבעצם הביא אותי לכתוב זה הרצון להגיד עכשיו סוף-סוף את מה שהיה לי כל כך ברור שכבר אמרתי, להגיד תודה.

אני מודה לה' על הזכות שהייתה לי ללמוד ממך. על ההזדמנות להכיר אישיות כל כך גדולה שהותירה טביעת אצבע ייחודית על אישיותי.

ורציתי להדגיש שלהגיד על הרב יהודה קופרמן שהוא היה אב לכל בנות המכללה – זו לא קלישאה.

המשיכו ללמוד באוניברסיטה תוך כדי נאמנות מוחלטת לתורה ולמצוותיה.

היום המצב אשר לפיו כל מכללה לוחמת (לפעמים מלחמת חורמה), ובדרך כלל מלחמת הישרדות, על כל תלמידה, עומד בסתירה מוחלטת ביותר למהות של מוסד חינוכי (בדיוק אותו מצב קיים היום בישיבות הקטנות של החינוך החרדי). אני סבור שאי אפשר לחנך תלמידה שחושבת שהיא עושה טובה בזה שהיא באה ללמוד אצלך.

אני מברך על הרחבת הפעילות מחוץ להכשרה הסדירה לתואר ראשון, וכמו כן מברך על לימודי התואר השני. אסור לשכוח כי המכללה היא המוסד האקדמי הראשון מאז מתן תורה המעניק תואר בתנ"ך בלי שום התייחסות לביקורת המקרא.

אני מתפעל התפעלות אדירה מפועלה של בתי דבורה, ראש המכללה, שהרבה פעמים הערתי שהיא "שמה אותי בכיס", אני רואה שכל אחד עם הדור שלו. אודה ולא אבוש שאילו בזמני היה צריך להתמודד עם כל כך הרבה בירוקרטיה וטופסולוגיה, הייתי סוגר את המכללה מיד ומרכז את כל כוחותיי בפיתוח תכניות מח"ל. שם נעשית עבודה שאין כדוגמתה עם בנות מארצות דוברות אנגלית, בנות דוברות צרפתית ובנות דוברות אספניולית, ושם בונים אותן ביהדות מן המסד ועד הטפחות.

בהגיעי לגיל שמונים אני מודה לה' שלמרות בריאותי הרופפת אני רואה בלי משקפיים, שומע בלי מכשירים והולך בלי מקל. בעיקר אני מודה על המשפחה הנפלאה של בנים, נכדים ונינים, כולם יודעי שמך ולומדי תורתך. זכיתי שכל בניי ובנותיי עולים עלי בתורה וביראה, וכך נאה וכך יאה, כי אני גדלתי באירלנד הקתולית והם גדלו בבית וגן בירושלים. חדלתי לשיר את השיר "אילן אילן" (מאמר חז"ל), שם כתוב "שכל נטיעות שנוטעים ממך יהיו כמותך". אני רוצה שיהיו יותר ממני, וכך זכיתי. אני מאחל לכל הבוגרות שזכו להקים בית של תורה שישאפו יחד עם אישיהן לגדל דור של ילדים שיוכלו לעשות כמוני, שבכל מקום שאני הולך אני מציג את עצמי כ"אבא של...".

הרבנית יפה מגנס, מרגישה תלמידה

"אבד צדיק מן הארץ"

זכיתי להכיר את הרב קופרמן המחנך הגדול, מחולל מהפכת המחנכות והמורים המקצועיים במערכת החינוך בארץ לפני ל"ו שנים. בעיניי היה הרב קופרמן חד בדרא – אחד מל"ו צדיקים. זיכני הקב"ה לעמוד בראש האולפנית בתל אביב, אזי היה ברור לנו שהאולפנית איננה יכולה להגיע לעצמתה החינוכית, הרוחנית והפדגוגית מבלי להפגיש את כל הבאים בשעריה עם הרב קופרמן. רוב מורות האולפנית נבחרו במודע מבין בוגרות המכללה. פניתי לרב קופרמן בשעתו וביקשתי ממנו לכבד אותנו ולהטעים אותנו ממאמרי השפר ומתורתו. הרב הסכים ללא שום היסוס, למרות המרחק הגאוגרפי. תשובתו החיובית של הרב הייתה מלווה בחיוך, בשמחה ומלאת ענווה, הרגשתי את החום דרך הטלפון. הרב קופרמן הגיע כמה פעמים ואנחנו זכינו!!! משנת ה'תשע"ה זיכני הקב"ה לעבוד במכללה. פה היכרתי את הרב יהודה קופרמן, האבא של כולנו. השתדלתי להסתובב במסדרונות המכללה כדי לפגוש את הרב. להרגיש כאילו את לבד עכשיו בעולמו. מאור הפנים ואמרות הכנף פשוט הצמיחו אותי והוסיפו לי קומה. בריאיון שערכתי עם הרב קופרמן לפני שיעור לשנה א' בנושא לימוד תורה לנשים, יצאתי נפעמת מהתוכן, מהסגנון, מהרכות ומהחדות משפטים מספר שספגתי במשך השנה:

- ◆ תורה על טהרת הקודש.
- ◆ יש לזכור מאין באת, והעיקר לאן אתה הולך.
- ◆ תורה בגובה השמים.
- ◆ הבנת התורה מתחילה בפשוטה.
- ◆ כי הם חיינו ואורך ימינו – בית של תורה!!!

ד"ר חנה קטן

הכל התחיל בשנת תשל"ו...

זיכרונות אישיים על הרב יהודה קופרמן זצ"ל והנה אני ניצבת לפני מפתח הדלת ברחוב הפסגה, מהססת. דפיקה, חצי דפיקה. אני בקושי נושמת. את הדלת פותח הרב קופרמן בכבודו ובעצמו. מחייך אליי בעיניו הטובות, שם את לבו למבוכתי: "היכנסי נא. במה אוכל לעזור?" חום הלב שהדהד מדבריו פתח לי את הסכר, והמילים זרמו כשפניי לוהטות: "הגעתי היום כדי לבקש צ'אנס נוסף". הבחנתי בהרמת גבות, והמשכתי: "נבחנתי לפני שבועיים אצל הרב שווימר. הרב שאל אותי הרבה שאלות אישיות על משפחתי ועל נוף ילדותי, וקצת מגמתית... לצערי לא זכיתי לגדול במשפחת רבנים, לבשתי מכנסיים עד לפני שנים ספורות, כשעליתי ארצה למדתי בתיכון צייטלין בתל אביב וגרתי בנווה אביבים – מרכז החילון וה'צפונבוניות'. ואכן בסוף הפגישה ראיתי שהרב שווימר מסתכל עליי במבט חמור סבר, כשהוא אומר לי שאקבל תשובה בכתב תוך עשרה ימים. והנה, חלפו שבועיים ותיבת הדואר שלי ריקה, אז באתי לבקש על נפשי – אני כל כך רוצה ללמוד פה... אני חולמת להקים בית של תורה... אני אעשה את כל שביכולתי כדי לזכות לגדול ולצמוח במקום הזה. אין לי ספק שהרב שווימר החליט לדחות אותי, לכן באתי לבקש אישית מהרב...". הרב קופרמן התבונן בי בפליאה, ופתח בדיבור רך: "אגש לברר זאת אצל המזכירה. שבי, אני מיד חוזר..." המתנתי בחדר המוקף ספרים קדושים, והרגשתי את החום והנינוחות המוקרנים מכל פינה. לאחר מספר דקות שנדמו כנצח חזר הרב וחיוך רחב על פניו:

"טעית חנה, התקבלת! שלחנו לך מכתב עוד באותו יום, אך הוא חזר אלינו אתמול כי הכתובת הייתה שגויה"... דמעות מילאו את עיניי. לבי הלם בעוצמה. הנה אני מתחילה את המסע לבית של תורה... למעשה זכיתי ללמוד אך שנה במחיצתו, אך הרב זצ"ל הטביע בי חותם של אהבת תורה, ואת הערגה לחיים של מסירות נפש כאשת תלמיד חכם. שיעוריו העמוקים, השנונים, היו לי אתגר, ונעמו לי מנופת צופים. גם אשתו היקרה ע"ה, הרבנית ציפורה, לימדה אותנו, בנות הפנימייה, שיעור חשוב ב"בעלבוסטיות" מטובלת בקריצה – אי אפשר היה להסתיר מעיניה אפילו פירור... ביקורת החדרים הקפדנית שלה בימי חמישי הייתה אימת התלמידות, אך אחרי המעשים נמשכו הלבבות. ולאחר שנה, כששקלתי להיפרד מהמוסד האהוב הזה לפי בקשת הורי, נועצתי בו ארוכות. חששתי מאוד מהחזרה לנווה אביבים ומהלימודים בבית הספר לרפואה הסמוך, ערוגת השמאל והחילון. הרב קופרמן היטה אוזן קשבת, והציע לפנות לרב שלמה זלמן אוירבך לקבלת עצה. הסכמתי, והוא פנה אל הרב בשמי – והתשובה הייתה חיובית, מלווה בשפע ברכות שאזכה לפעול בעולם הרפואה והחסד ולהקים במקביל בית של תורה. אין שמחה כהתרת הספקות! אחרי שנה ליווה אותי הרב קופרמן זצ"ל גם כשהתייתמתי מאבי, ואני בסך הכול בת עשרים! הוא היה לי למשענת, והמשך להחזיר בי שאיפות רוחניות ותורניות. הרבה אני חייבת לאדם היקר הזה, ענק הרוח, שמסר נפשו על חינוך בנות ישראל – וגם אני אחת מהן. כמה זכויות לו! תהי נשמתו צרורה בצרור החיים.

מרים, תלמידה

הרב קופרמן ע"ה היה אחד האנשים המשמעותיים בחיי, היות שהיה לו חלק נכבד בעיצוב אישיותי. את השורות הבאות אני כותבת מתוך הכרת הטוב.

הגעתי למכללה בגיל 22, אחרי שסיימתי את השירות הצבאי ואחרי שחזרתי בתשובה תוך כדי השירות. אני יתומה מאבי מגיל 14, עליתי לארץ עם אמי ויש לנו מעט קרובי משפחה. לאחר שהתקבלתי למכללה, מהר מאוד הרגשתי שהמקום – בית חם עבורי, וכן זכיתי ליחס חם מהרב ומהצוות. החתונה שלי נערכה בחדר האוכל של המכללה, וחדר הייחוד היה בדירתם של הרב והרבנית קופרמן. הרב כיבד מאוד את הרבנית והיה לו חשוב מאוד לשמח אותה. כמו כן סיפר בהערכה רבה על המחונת שלהם – הרב זילבר זצ"ל (שאז עוד היה בחיים) ועל כלתו – חוה קופרמן (בתו של הרב זילבר זצ"ל), על מסירות הנפש שלהם לקיום המצוות בברה"מ. הרב קופרמן אמר לי פעם: "יש לנו עבר משותף", והסביר: "שנינו שירתנו בצבא" – הרב אמר זאת משום שהבין לנפשי, שאני מרגישה קצת כמו "בעלת מום" – אבל אם גם הרב היה בצבא – אז אין לי במה להתבייש. אהבתי מאוד את השיעורים שלו, לא רק משום שהיה מורה מעולה, אלא בעיקר משום שלמדתי מאישיותו ומהדברים שהוא לימד אותנו לחיים. אחד הדברים המשמעותיים שלמדתי ממנו זה להקשיב למוזיקה שקיימת מעבר לתוכן. המסרים שלו מלווים אותי בחיי, כמו מפה שלפיה אני בודקת שאני בדרך הנכונה. הרב קופרמן היה אדם יקר והיה שותף בבניית מאות בתים בישראל. אני מודה לה' על כך שזכיתי להיות תלמידה של הרב, זכותו תגן עלינו.

ריקה, בוגרת משפחת ה"מכללה"

לעולם לא אשכח כיצד היו הרב זצ"ל ואשתו הרבנית ציפורה זצ"ל

במבט לאחור, השינוי ניכר באופן ממשי. עד היום, 36 שנים לאחר שסיימתי את לימודיי במכללה, אני מודה לד' על שזכיתי ללמוד במכללה. אני מרגישה הכרת תודה גדולה למשפחת קופרמן על שהקימו מקום נפלא זה שבו נבנתה אישיותי. "חבל על דאבדין ולא משתכחין".

מוניקה, בוגרת

אני נכנסתי למכללה במח"ל הראשון. כל לימוד התורה שקיבלתי, קיבלתי אותו במכללה. הושפעתי משיעורי המכללה, במיוחד משיעורי הרב זצ"ל. ממנו קיבלתי את המתודולוגיה שלו, איפה לחפש ואיך להשתמש במקורות. רציני גם להודות על הכנסת האורחים של משפחת קופרמן, החסד והסבלנות של הרב, תמיד מוכן לשמוע את התלמידות. כשהרב ורעייתו הקימו את המוסד הזה הם עשו מהפכה חיובית מאוד בעולם החרדי, לתת לבנות ולנשים באופן כללי הרגשה שהן יכולות ללמוד בדרגה אקדמאית! הוא הבין שהגיעה "עת לעשות לשם"; אם אישה יכולה כבר להגיע להוראה באוניברסיטה, אז היא צריכה דרגה מקבילה בלימודה בתחום התורני. קיבלתי במכללה גם את אהבת הארץ ואת החשיבות של מגורים בארץ. עוד משהו חשוב מאוד שקיבלתי מהרב זו גישתו ש"יש 70 פנים לתורה" – סובלנותו והכרתו בשיטות השונות בתחום הסברת התורה, כי בדרך כלל לכל ישיבה או מדרשה או מכללה יש שיטה מיוחדת לה, אבל במכללה יכולים לקבל כל שיטה שהיא מכל מיני רבנים שונים של עולם התורה. הרב השפיע על כל ההוראה שלי.

הייתה לי גם זכות לקבל בביתי את הרב ורעייתו בחו"ל וכך להכיר אותם ממבט אחר, וגם לגור אצלם חודש ימים כשבאתי להשתתף בסמינריון למורים בארץ. לתלמידות שזכו לראות את החיים הזוגיים שלהם הייתה דוגמה של הרמוניה. הוא משיך להיות דוגמה בלימוד שלנו...

אילת, בוגרת

למדתי במכללה לפני למעלה משני עשורים, זכיתי ללמוד תורה מפי רבים וטובים אך שיעוריו של הרב לעולם, לעולם לא ישכחו ממני. הם מלווים אותי במשך השנים ומזכירים לי בכל פעם מחדש את גודלה, עמקותה, גאונותה ובעיקר מתיקותה של תורתנו הקדושה.

לפני כשנה גיליתי את האוצר הבלום של שיעורי הרב המוקלטים באתר המכללה, מיהרתי ושלחתי לו מייל של תודה לאחר יומיים קיבלתי טלפון "שלום מדבר יהודה קופרמן" כך. בלי גינונים, בלי מזכירות. נשימתי נעתקה באין מיילים

הוא סיפר שהדפיס את המייל ונישק אותה בהתרגשות הוא הוסיף ואמר שמכתבים כאלו נותנים לו עוד את הכח להמשיך וללמוד למרות שבעצם, כבר אין לו כח..

היכן, היכן בעולם נמצא עוד אהבת רב לתלמידיו ואהבת מורה לחומרים אותם מלמד כפי שנמצא אצל חכמי ישראל כפי שבאו לידי ביטוי בשיחה מרגשת זו.

אחר כך התעניין בחום ובחביבות מיוחדת במשפחתי ובילדיי ומשסיפרתי לו על בני שלומדים בישיבות קדושות ברוך ה', שש

מטיילים ברחבי המכללה. הרב היה כל כך קשוב לה, כל כך תומך...

הם היו מטיילים הרבה במפלס 70, ממש מעל חדר המוסיקה, וכיוון שידעתי ששניהם אוהבים (בלשון המעטה) מוסיקה, ובפרט מוסיקה קלאסית, הייתי מנגנת במיוחד בשבילם ומקווה בלבי שהם שומעים ונהנים בטיוולם. עד שיום אחד...

בעדינות רבה נפתחה הדלת (עד שאפילו לא שמתי לב) ופתאום הפסקתי לנגן – הרב נכנס. הפסקתי מההלם ומההתרגשות לראות את הרב, למרות שלא הייתי בטוחה מי יותר מתרגש – אני או הוא.

הרב סיפר לי בעיניים נוצצות מה משמעותה של המוסיקה וכמה דרגתה גבוהה וחשובה. ואגלה לכם בסוד (למי שלא ידע) שהרב עצמו היה כנר...

האור שהיה על פניו כשדיבר על מוסיקה ושמע מוסיקה היה כמעט כמו האור שהיה על פניו כשלימד אותנו דברי תורה, ובאור הזה אני זוכרת ואזכור את הרב תמיד בע"ה.

מיכל, תלמידה

למדתי במכללה כאשר בכל מחזור הייתה כיתה אחת בלבד. הרב היה דמות נערצת בעינינו, על ידענותו ועל חריפותו. אהבנו מאוד את שיעוריו אף על פי שלא היו קלים להבנה. אני חושבת שכל אחת ואחת מהבנות הרגישה את אהבתו באופן אישי בזכות מאור פניו התמידי. הוא היה גאה על כל עבודה מבריקה שתלמידה הגישה.

אני זוכרת שהראה עבודות מבריקות על רש"י לרבי מלובביץ. אני זוכרת התייחסות מיוחדת אליי. הוא ציין בגאווה בפני כל הכיתה את העובדה שנסעתי בכל שבת להדריך בבני עקיבא בעיירת מגוריי הדרומית. זהו עוד פן לרגישותו הרבה לכל חלקי עם ישראל.

עובדה זו בלטה מאוד במכללה שלימדו בה רבנים מזרמים שונים:

חרדים, דתיים לאומיים וחסידים.

עוד דבר שהיה גאה בו תמיד הוא העובדה שסייע להקים בתים של תורה.

אני מעידה על עצמי שבהשפעתו הסכמתי להיפגש רק עם מי שלמד תורה, וב"ה גם נישאתי ללומד תורה ואוהבה.

גם שנים לאחר סיום לימודיי במכללה שמחתי על הזדמנויות להשתתף בשיעוריו.

יהי זכרו ברוך, ויהיה מליץ יושר על עם ישראל.

רחל, בוגרת

ניתן לומר על הרב קופרמן ואשתו הרבנית צפורה זצ"ל שהם זכו להיות "מעצבי הדור". הם עיצבו מחדש ובשינוי גדול לטובה את חדרי המורים במערכת החינוך הדתית.

מאז שהוקמה המכללה השתלבו בוגרות המכללה בכל בתי הספר הדתיים והחרדיים לסוגיהם, במקצועות ההוראה השונים, כאשר המכנה המשותף לכולן הוא החינוך שקיבלו במכללה לראות שמים אמיתית, הקפדה על קיום ההלכה ורמה מקצועית גבוהה.

המהפכן של חדרי המורים - ריאיון אחרון

בשנה שעברה נפגשה העיתונאית חגית רוטנברג עם הרב יהודה קופרמן לריאיון נדיר לעיתון "בשבע". הריאיון התפרסם גם אצלנו, במבט למכללה. להלן קטעים נבחרים מאותו ריאיון

בתחילת שנות החמישים החליט הבחור יהודה קופרמן לעשות צעד בלתי מקובל לחלוטין בסביבתו אז: לעלות וללמוד תורה בארץ ישראל. "זה היה צעד בלתי רגיל אז, כי היו ישיבות מצוינות בחו"ל", הוא מסביר, "אבל בבית שלנו היה חינוך מכבד לארץ ישראל. אבי ז"ל קנה עוד בשנת 33' דונם קרקע בהרצליה, במטרה שנעלה לארץ ונהיה חקלאים".

למרות הרמת הגבות בסביבתו באירלנד עלה קופרמן לישראל ונחת הישר אל השנים הקשות של תקופת הצנע. "הגעתי בשנת 50'. לא היו כל הזמן מים וחשמל, מעט מאוד אוכל". הוא למד ביישיבת חברון, ובהמשך נישא לציפורה, ילידת שיקגו. לאחר שנות עבודה אחדות בשיקגו חזרו בני הזוג לארץ והשתקעו בדירתם בירושלים. הוא קיבל הצעה להיות מנהל התיכון בקריית נוער, לצד חבריו מיישיבת חברון – הרב ישעיהו הדרי והרב שמחה קוק – שעמדו בראש הישיבה במקום.

באותן שנים הגיע גם ללמד באותו סמינר דתי שהביא אותו להחלטה להקים סמינר משלו לבנות דתיות. "המצב אז בסמינרים הדתיים", מסביר הרב קופרמן, "היה שחלק מהבנות התחתנו עם חילונים, היו אוכלות בלי לברך ועוד. זו הייתה תקופה קשה מבחינה דתית". הוא שכר דירה מחבר בירושלים, שיפץ אותה קלות מבפנים ויצר בה 2 חדרי כיתות, ספרייה ומשרד למנהל. 21 התלמידות של המחזור הראשון מילאו את הדיירה-סמינר החדש בראשית שנת 64'. הבנות הגיעו ממיטב המוסדות לבנות דתיות אז, וללא הבדלי מגזרים: אולפנת כפר פינס, תיכון לוסטיג ברמת גן, בית ספר "חורב" בירושלים ועוד. "זה היה פתוח לכל מי ששומרת תורה ומצוות".

מה דעתך על לימוד הגמרא שהופך היום נפוץ בבתי מדרש לנשים?

גם בטון הדיבור המתון ניכר היטב כי דעתו של הרב קופרמן אינה נוחה: "היום מלמדים גמרא את הבת ארבע שעות בשבוע במשך שנה. אחר כך אומרים לה שהיא יכולה ללמוד גמרא. מי לימד אותה? תלמיד חכם שלמד 6-8 שנים ביישיבות, למד עשר שעות ביום בישיבה. אני יכול להבין שאדם כזה יכול ללמוד גמרא לבנות בסמינר. אבל היא תלך ללמוד גמרא? זה אבסורד. אני מודה לה' שלא היה שמץ פמיניזם בעבודה שלנו. יש לבת המקום שלה בתורה, אותו היא לומדת בעמקות. שולחן שבת איך אלי זה שהבעל נותן את שלו והיא נותנת את שלה".

חלק מהשמות הבולטים בתנועת הפמיניזם הדתי של היום הן בוגרות המכללה: חנה קהת, שייסדה את ארגון "קולך", ועמיתתה להנהלת הארגון חיותה דויטש, הרבנית מלכה בינה מ"מתן" ועוד. איך אתה מסביר את התופעה הזו? האם הייתם חממה לנשים שפנו לכיוון הפמיניסטי?

"הן לא הבינו נכון", הרב קופרמן לא מתרגש, "חנה קהת באה לכאן כשהיא כבר בראקציה למקום שממנו היא באה. זה קורה. גם ביישיבות יש כאלה שפורשים מהדרך. תמיד יש כמה אחוזים. בנות מכאן שממש פרשו מתורה ומצוות – שמעתי על שתיים". עוד הוא מוסיף שבת שמבקשת להתקבל למכללה לאחר שעזבה

עד היום הרב ד"ר יהודה קופרמן מצטער על שלא רשם לעצמו את שמה של אותה תלמידה, על מנת שיוכל להביע בפניה את הכרת התודה על מה שחוללה אצלו. הוא עדיין רואה אותה לנגד עיניו, שורה שלישית, ליד הקיר. זה היה יום שישי, והוא העביר שיעור בסמינר דתי למורות כהשלמת הכנסה מהצד. הוא ציטט באוזני הבנות פירוש רש"י על פסוק במקרא, ולא צפה את מטח הביקורת של התלמידות שקמו מולו כמקשה אחת: "אנחנו לא מקבלות את דברי רש"י", הכריזו מול המורה הצעיר. הרב קופרמן ביקש לחזק את דבריו, ואמר: "זה לא רק רש"י, זה מאמר חז"ל מפורש". אבל אז קמה אותה תלמידה, ומילותיה מהדהדות עד היום באוזניו: "המורה, חונכנו כאן לדעת שמוותר לנו לחלוק על חז"ל".

המשפט הזה היה מעבר לכוחותיו של הרב קופרמן. הוא סיים את השיעור, יצא הישר למשרד המנהל והגיש שם את התפטרותו המידית מהמוסד. "הייתי בשוק נורא", הוא נזכר "זה החינוך פה, שמוותר לחלוק על חז"ל? זה היה המפגש הראשון שלי עם החינוך של 'המזרחי', ואחרי ההיגד הזה ששמעתי שם אמרתי: צריך לעשות משהו". באותו יום נבט אצלו הזרע הראשון למהפכה החינוכית-תורנית שחולל בעשרות השנים שחלפו מאז: הקמתה וניהולה של המכללה לבנות בבית וגן בירושלים, בית היוצר לדורות של מורות ומחנכות שהביאו רוח אחרת לחדרי המורים במוסדות הממ"ד.

תלמידותיו הראשונות של הרב קופרמן במכללה כבר חובקות כיום בעצמן נכדים, כך שלא מפליא לשמוע שהרב קופרמן עצמו עבר כבר את שנתו ה-85. אבל גם בשנות השיבה שלו השיעורים במכללה ממשיכים למלא את סדר יומו, כאשר את עול הניהול העביר לבאים אחריו, בהם גם חלק משבעת ילדיו. הגיל נותן בו את אותותיו, אבל חוש ההומור האנגלי הדק שבו ניחן לא איבד מחירפוטו. במבטא שעדיין מורגש, ובדיבור מתון וחייכני, הוא מספר בהתרפקות על ימי המכללה הראשונים ומשיב בפשטות נחרצת לשאלות על סוגיות חינוכיות עקרוניות שהוביל בשנות ניהולו את המכללה.

האהבה להוראה באה אצלו לידי ביטוי עוד כשהיה ילד בכיתה ה' בבית הספר היהודי באירלנד, שבה נולד. "כשמורה הייתה חסרה בכיתות ב-ג, היו מבקשים ממני למלא את מקומה. הייתה לי תמיד נטייה להוראה", הוא מספר. שנות התיכון עברו עליו במוסד פרוטסטנטי. הצטיינותו וכישרונותיו הלימודיים שהיו הרבה מעל הממוצע הקפיצו אותו בקלילות מעל כיתות התיכון, כך שבגיל עשרים מצא את עצמו מחזיק בשני תארים אקדמיים – במשפטים ובמקרא. החיבור שלו לעולם הישיבות החל אז בעקבות מפגש עם הרב אליהו דסלר בבית של ידיד בדבלין. הרב דסלר הפך אז את מושג הלימודים ככולל לתחום מכובד ונחשב בקהילה היהודית, וחולל מהפכה תודעתית ביחס ללומדי התורה. קופרמן הצעיר הושפע מהרב דסלר, ופינה את הקציצים שבין הסמסטרים באוניברסיטה לטובת לימודים בישיבה בגייטסהד. עם קבלת התואר, הקדיש שנה נוספת ללימודים בישיבה.

עם חדרים לאורכו ושירותים בסוף, אלא הבנות גרות בדירה של ממש. הן צריכות לחיות שם ולשמור עליה כדירה. זה היה מודל ראשון מסוגו, ומטרתו הייתה לחנך את הבנות להיות בעלבוסטע (בעלת בית). אשתי עמדה על כך, והייתה עורכת בדיקה שבועית לכך שהדירה נקייה ומסודרת". מטבע הדברים לא כל הבנות אהבו את משטר הסדר הקפדני, אולם שנים מאוחר יותר, כנשים נשואות ובעלות בתים, קיבל הרב קופרמן משובים נלהבים מהבנות שאמרו: "אנחנו חייבות את הסדר בבית שלנו לחינוך שקיבלנו במכללה איך לנהל דירה". זוהי נוספת בחינוכה של הבת שמייחדת את המכללה עד היום היא תחום הצניעות. תקנון המכללה מחייב נורמות לבוש מפורטות, חיוב גרביים וכיסוי ראש מלא. הבנות גם מחויבות לחזור למעונות עד שעה מסוימת בלילה. אמנם בשנים האחרונות חלה התרופפות מסוימת בציות לגבי לבשת גרביים, אולם ככלל נורמות הצניעות בקרב בנות המכללה גבוהות יחסית למקובל במקומות אחרים. "הרבה רבנים אמרו לנו שזה המקום היחיד שבו נוהגים להסתובב במסדרונות. במקומות אחרים שבהם מלמדים בנות, הם אומרים, יש בעיה הלכתית ללמוד תורה. תקנון המכללה נוסח בזמנו כך שמעבר לתחומי ההלכה תהיה התחשבות של הבנות בכך שתלמידי חכמים חשובים רבים מסתובבים במסדרונות, ולכן לבנות צריכה להיות כלפיהם הכרת הטוב בכך שלא תגרומנה להם אפילו מעט מן המעט של אי נעימות להסתובב לידך".

---בימים של דיבורים על אחדות בין כלל המגזרים של שומרי המצוות, כדאי להיכנס לתפילת ערבית בקורסי הגברים של המכללה. שם ניתן לפגוש את מגוון הכיפות, מכל הסוגים, הגדלים והצבעים, מתפללים זה לצד זה בין הקורסים שהם לומדים יחד. בכלל, אומרים במכללה, הא-פוליטיות של המוסד בכל תחום היא מובהקת. "אנחנו לא מקבלים סיוע משום סוג מאף צד של הקשת הפוליטית, ולכן אנחנו גם לא מחויבים לאף אחד. כשיש בחירות למשל, אנחנו לא מרשים לתלות שום שלט במכללה. אנחנו מכבדים כאן כל מי שיש לו יראת שמים ושומר תורה ומצוות". וכדרכו של הרב קופרמן, הוא ממחיש את הרב-גונויות של אוכלוסיית התלמידים במכללה בדרך חידוד: "זה המקום היחיד בארץ שאי אפשר להגיד בו 'הרב זצ"ל', כי לכל אחד יש פה רב אחר. לזה הרב קוק, לזה הרב סולובייצ'יק או החזון אי"ש. הוריתי לכל אחד לומר לאיזה רב הוא מתכוון".

גם בתחום העדתי, דומה כי המכללה נמצאת מעל שיח השד והבקבוק. "פעם שאלה אותי פקידה במשרד החינוך כמה ספרדיות יש במכללה", משיב הרב קופרמן באנקדוטה משעשעת נוספת. "אמרת לי: אין לנו. היא נבהלה. ראיתי שהיא לא מתאוששת, אז אמרתי לה: יש אחת או שתיים, אני לא זוכר אם הן מברצלונו או מדריד...". הם צחקו, ואז התקשרו למזכירת המכללה, שהחלה לעבור על הרשימות כדי להשיב לשאלת הפקידה.

הרב קופרמן מבקש לסיים באמירה מפתיעה משהו, אבל כזו שמתמצתת את כל שנותיו: "אחרי 120 שנה, אני מבקש שיכתבו על המצבה שלי את הפסוק 'את יהודה שלח לפניו להורות'. זה המוטו שלי. הקב"ה שלח אותי, ילד יתום מאירלנד, עד ארץ ישראל, כדי להורות".

את הסמינר של בית יעקב, מבחינתם היא כזו שסתה מהדרך החרדית ולכן באה לחפש דרך "קלה" יותר במכללה, והם מעדיפים שלא לקבל בנות כאלה מראש.

כאמור, הרב קופרמן הנהיג לימודי קודש מעמיקים במכללה, ולשם כך גייס את מיטב תלמידי החכמים לצוות ההוראה. בין המורים המפורסמים שעברו במכללה ניתן למנות את הרב שלמה מן ההר, הרב יהושע בכרך, הרב ישעיהו הדרי והרב מרדכי ברויאר. "זו הייתה הפעם הראשונה שרק תלמידי חכמים מלמדים בנות. עד אז בסמינרים לבנות היו מורים רגילים, וכך הם גם לימדו אותן ביקורת המקרא".

העובדה שגברים מלמדים נשים לא נראית בעיניו בעייתית, ואדרבה, מעיד הרב קופרמן על עצמו, "לי כבר קשה ללמד גברים, אני כל כך רגיל ללמד בנות".

בתור בעל ותק מרשים בלימוד מקצועות קודש לבנות, לדעתך קיימת תפיסה של "תורה נשית"?

הוא משיב בהומור דק: "שאלו אותי פעם מה ההבדל בין חינוך בנות לבנים. אמרתי: בחינוך בנות אומרים 'את'. הוא מכוון לכך שאין הבדל מהותי בין שיטות החינוך, ולכן אין לדעתו תורה נשית שונה, שכן הלימוד בעיון ועמקות צריך להיות זהה אצל כולם.

כמי שהתמחה בהוראת תנ"ך, מה עמדתך לגבי תפיסת הלימוד המכונה "תנ"ך בגובה העיניים"?

"בשנים הראשונות של המכללה", מספר הרב קופרמן, "מכיוון שידעתי שהבנות תעבורנה ללמד בבתי ספר של ה'מזרח', נתתי בסוף השנה השלישית שלושה שיעורים על ביקורת המקרא, במטרה להסביר מה זה ואיך להתמודד עם זה. על זה הותקפתי קשות, סיפרו שהרב קופרמן מלמד ביקורת המקרא".

האם אתה מקבל את הגישה שמתייחסת לאבות האומה כאל בני אדם רגילים?

"הם אמנם היו בני אדם, אבל בדרגה שלהם, לא בדרגה שלנו. אמרתי לבנות: אני לא מוכן להתמודד עם החזון אי"ש, והוא לא היה מוכן להתמודד עם הגר"א, שלא היה מתמודד עם רש"י, והוא לא עם הגאונים לפניו, וכן הלאה. וכולם יחד לא יתמודדו עם הדרגה של אברהם אבינו. מה שכתוב בטקסט של התורה שייך לנצח, הוא זכה להיות בטקסט המקודש של התורה".

--עוד מימרה מחויכת ששגורה בפי הרב קופרמן והחדירה בלב הבנות את חשיבות הנישואין הייתה ש"כאשר בת מסיימת תואר ראשון, היא עוברת למאסטר. אבל אני אומר שמיסטר קודם למאסטר, ואמא קודמת לאם-איי".

בהנהלת המכללה מספרים שהדורות הראשונים של התלמידות היו בנות שהגיעו מבתי פשוטים יחסית, גם ברמתם הדתית, והבנות הצעידו את הבתים קדימה בזכות החינוך שספגו במכללה. "כשבנות התחתנו, הן התייעצו עם רבני המכללה ולא עם ההורים. הבנות רצו קדימה, המכללה שינתה את הכיוון שלהן, ומזה יצאו בתים, ילדים, נכדים באותו כיוון. זה שינוי לדורות".

החינוך לחיי משפחה וניהול בית עבר לא רק דרך השיעורים, אלא גם בפרטים הטכניים לכאורה כמו מבנה הפנימיות. בעקבות הדירה הראשונה שהיוותה את ערש המכללה, נרכשו דירות נוספות בשכונה ששימשו כמעונות. "אשתי זיכרונה לברכה פיתחה את השיטה של פנימייה שלא בנויה כפרוודור

שבעה לרב

במלאות שבעה להסתלקותו של הרב יהודה קופרמן זצ"ל נערך כנס בקמפוס המכללה. נשאו דברים בנו הרב מרדכי קופרמן, בתו הרבנית ד"ר דבורה רוזנוסר, פרופ' יעקב כץ, הרב ד"ר חיים פולק, הרב יגאל ברונר, הרבנית אסתר פרבשטיין, גב' יוכבד מצגר וגב' תהילה הרץ.

טור אישי / שפרה ריפקין

את הרב יהודה קופרמן זצ"ל פגשתי לראשונה בשיעור השבועי שהעביר לנו בימי חמישי על ה"משך חכמה". נכנסתי לתוך האולם הענק שהכיל עשרות רבות של בנות והתיישבתי לי בשורה הראשונה. הבנות פטפטו ביניהן, ולפתע הושלך הס באולם. כולן נעמדו במקומותיהן ביראת כבוד וליוו את הרב במבטן. לעולם לא אשכח את מראה פניו שאור גדול זרח מהן. ראיתי מולי דמות מלאת הוד שהיא קומה אחת מעל כולנו. משכמה ומעלה. הרב צעד במתינות עד לסטנדר הקבוע, והשיעור החל.

הרב העמיד קושייה מרכזית בתחילת שיעורו, ואז הביא תירוצים נפלאים כדי לסבר את אוזננו, ואני הקשבתי מרותקת. עולם שלם נגלה לפניי, ולא רציתי להחמיץ ולו משפט אחד. מאז עשיתי מאמצים גדולים כדי לא להחמיץ אף שיעור שמסר. אותן שיחות שהעביר לנו בימי חמישי העניקו לי זריקת עידוד ומרץ לכל השבוע. בימים שהייתי מלאת געגועים הביתה (והבית היה רחוק...) ידעתי שביום חמישי אתמלא שוב כוחות, ואף אחזור על דבריו של הרב בסעודות השבת.

ארבע שנים נפלאות למדתי במכללת בית וגן ונמלאתי הערכה אינסופית לרב יהודה ולאישיותו הנדירה. כשהוצאתי את ספר שירי הראשון "געגועי" רציתי מאוד כי הרב יאמר מספר מילים בכנס ההשקה שערכתי באולם בית הכנסת במכללה. פניתי למוזכרות המכללה, אך הם טענו כי סדר יומו העמוס של הרב אינו מותיר לו דקה אחת פנויה, ולכן נבצר ממנו ליטול חלק באירוע.

שבוע חלף, וכנס ההשקה החל. הערב ירד ואל בניין בית הכנסת החלו לזרום עשרות מוזמנים וקרובי משפחה שמילאו את לבי התרגשות גדולה. רגע לפני שהזמנתי את מרלין וניג להנחות את הכנס, הבחנתי לפתע בדמותו הקורנת של הרב ניצבת במלוא הדרה בפתח הדלת. הרב קופרמן, מלווה בבנו, צעד פנימה בחיוך רחב ונופף בחביבות לקהל המופתע. קשה לתאר את התחושה שאחזה בי באותם רגעים. את הדמעות שהחלו לטפס במעלה הגרון עצרתי בזמן, אבל הזיכרון של אותו ערב עומד לנגד עיניי כאילו התרחש אך אתמול. חי, מעצים ומרגש.

לעולם לא אשכח את המחווה הזו שעשה למעני, תלמידת החוג לספרות בשנה ב' במכללה. לימים נודע לי על עשרות בנות שהרב דאג להשתתף בשמחתן, לשלוח להן ברכה אישית בכתב ידו, לשמש אוזן קשבת לשאלות והתלבטויות, לעודד ולתמוך.

כל תלמידה הייתה בעיניו עולם ומלואו, והוא עשה מאמצים גדולים כדי לתת לנו את התחושה הטובה ביותר כי זהו לא רק מוסד לימודים אקדמי, אלא בית ומשפחה. לא באמת ארצה להיפרד מהרב יהודה קופרמן הנערץ, דמותו תישאר לעד חקוקה על לוח לבי. רק אבקש ממנו, בשם כל בנות המכללה לדורותיהן, שיהא מליץ טוב בעדנו ונזכה לראות את דמותו בעיני בשר בתחיית המתים ובגאולה האמיתית והשלמה.

כנס אזכרה וזכרון לרב

◀ כנס אזכרה לרב קופרמן
 זצ"ל בהשתתפותן של מאות
 בוגרות המכללה וסגל
 המכללה לדורותיה התקיים
 בחודש אדר א', בבנייני
 האומה בירושלים.
 נשאו דברים:
 הרב ישעיהו הדרי
 הרב דוד פוקס
 הרבנית דבורה רוזנברג
 פרופ' עלי מרצבך
 המחנכת סיסִי שלקובסקי
 הרב אלימלך קופרמן
 הנחתה את הערב בתו
 הרבנית שפרה גולדשטיין.
 החזן הרב חיים אדלר, ידד
 המשפחה, נשא תפילת "קל
 מלא רחמים" נרגשת אשר
 חתמה את האירוע.

הרב ישעיהו הדרי

הרבנית שפרה גולדשטיין

הרבנית דבורה רוזנברג

הרב דוד פוקס

פרופ' עלי מרצבך

המחנכת סיסִי שלקובסקי

החזן הרב חיים אדלר

הרב אלימלך קופרמן